

Yvonne van Sark

Van de
co-auteur van
Puberbrein
binnenstebuiten

opgroeien terwijl de wereld in brand staat

HOE JONGEREN DE WEG NAAR EEN **DUURZAME
TOEKOMST** VERSNELLEN

Yvonne van Sark

opgroeien terwijl de wereld in brand staat

HOE JONGEREN DE WEG NAAR EEN **DUURZAME
TOEKOMST** VERSNELLEN

KOSM • S

Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

INHOUDSOPGAVE

06 Voorwoord

09 Inleiding. Opgroeien terwijl de wereld in brand staat

DEEL I HOE ZIJN WE HIER BELAND?

17 **1** Van vooruitgangdenken naar point of no return.
Duurzaamheid door de ogen van verschillende generaties

35 **2** Greta, van scholier tot celebrity

49 **3** Jongeren als aanjagers van transities

DEEL II WAT KUNNEN JONGEREN DOEN?

67 **4** Impact als consument. Stemmen via je portemonnee

83 **5** Impact als activist. Verenig je en laat je stem horen

97 **6** Inspraak via de politiek. Onderbelichte stem in de politieke arena

109 **7** Impact maken in je werk. Bevlogen young professionals

DEEL III WAT KUNNEN ANDEREN DOEN?

123 **8** Ouders. Tweerichtingsverkeer in beïnvloeding

133 **9** Onderwijs. Van emancipatie naar transitie

149 **10** En nu gaan wij ons ermee bemoeien! Structurele inspraak van jongeren

158 Nawoord. Dit is alles wat we hebben

160 Bedankt!

162 Bronnen

169 Overzicht interviews

170 Noten

174 Register

176 Over de auteur

VOORWOORD

“There is an old saying that goes, “We don’t inherit the earth from our ancestors, we borrow it from our children.” But I don’t believe we’re ‘borrowing’ the planet from our children — we’re stealing it from them. And if we don’t stop our reckless behavior, then there won’t be a future for our children to inherit.”¹ – Jane Goodall

HOE OUD WAS JE TOEN JE VOOR HET EERST HOORDE OVER HET FENOMEEN KLIMAATVERANDERING?

Het antwoord op die vraag hangt samen met je geboortjaar. Zelf kan ik het moeilijk *pinpointen*. Ik denk dat ik een dertiger was en moeder van twee jonge kinderen. Mij klonk het in de oren als een enge theorie die alleen maar kón meevallen. Naarmate ik er meer over hoorde, besepte ik de alomvattendheid ervan. Klimaatverandering zouden we weleens moeilijker onder controle kunnen krijgen dan de waterkwaliteit in de rivieren of het gat in de ozonlaag, grote issues in mijn jeugd waar overheden toch redelijk succesvol mee aan de slag waren gegaan.

Jamie Margolin, een jonge klimaatactivist uit de Verenigde Staten, vertelt in een interview dat mensen vaak willen weten wanneer zij voor het eerst over klimaatverandering hoorde.² Maar, zegt ze, klimaatverandering is voor haar als het bestaan van Beyoncé: ze kan zich geen moment van eerste bewustwording herinneren. Voor Jamie en haar leeftijdgenoten is Beyoncé er gewoon altijd al geweest.

Zelf groeide ik als tiener op met het besef dat er grenzen zijn aan economische groei, dat er een punt komt dat onze planeet het ongebreidelde consumeren niet meer aankan. Dat besef werd verwoord in een *native American* spreuk die ik als tiener prachtig vond: ‘Pas als de laatste boom is geveld, pas als de laatste rivier is vergiftigd, pas als de laatste vis is gevangen, pas dan zullen jullie erachter komen dat je geld niet kunt eten.’ Ik vond het wijs en diep en een beetje mystiek. Maar zoals dat met meer uitspraken van *native Americans* gegaan is, hebben we niet echt geluisterd, laat staan gehandeld. We bleven maar focussen op economische groei en denderden voort. Het inzicht dat je geld niet kunt eten en dat we onze planeet systematisch leegroven, wordt momenteel op allerlei fronten pijnlijk duidelijk.

Al meer dan 25 jaar houd ik me in mijn werk bezig met jongeren. Hoe ze te boeien, te motiveren, te begrijpen. Hoe ze te interesseren voor en betrekken bij maatschappelijke thema’s. Lange tijd dacht ik: jongeren en duurzaamheid, dat is een lastige combinatie. Waarom zouden we jongeren lastigvallen met problemen die zij niet veroorzaakt hebben en die hen in die levensfase meestal ook niet interesseren? Boeih! Maar tijdens het schrijven van dit boek groeide mijn besef: die twee hebben alles

Jongeren ervaren de gevolgen van klimaatverandering die decennia vóór hen zijn veroorzaakt.

met elkaar te maken. En bovenal, die twee gaan alles met elkaar te maken krijgen. Jongeren van nu, aan het begin van hun leven, groeien op in een eeuw waarin grote risico's de kwaliteit van leven bedreigen. Volwassenen zeggen tegen jongeren: 'Je hebt de tijd van je leven', of: 'De wereld ligt aan je voeten'. Maar die clichékreten verhullen hoe we er echt voor staan. Die wereld staat namelijk in brand, ecosystemen staan op instorten, temperaturen stijgen. En een overtuigend plan B zie je hooguit in sciencefictionfilms. **Klimaatverandering is een intergenerationeel delict.** Het is, als je de wetenschappers mag geloven, ongewis hoe wij deze eenentwintigste eeuw gaan uitluiden. De kwaliteit van leven staat sterk onder druk. De kinderen en jongeren van nu zullen hun leven lang last hebben van ecologische schade en opwarming die generaties vóór hen hebben veroorzaakt.

Begin 2020 begon ik met mijn zoektocht en hij eindigt met dit boek. Ik besloot het monster in de bek te kijken, me te verdiepen in rapporten over klimaatscenario's, kantelpunten, smeltende gletsjers en uitstervende flora en fauna. Thema's die ik normaal liever wegstop omdat ze zo alomvattend en bedreigend zijn. Voor de goede orde: ik doe thuis natuurlijk wat ik kan. Begon een beter milieu sowieso niet bij jezelf? Maar is dat genoeg?

Er gebeurde echter ook iets anders. Ik ging in gesprek met jongeren die zich hard maken voor een rechtvaardigere, duurzame wereld. Die zich verdiepen in klimaatverandering en de ecologische crisis, en besloten er zelf iets aan te gaan doen. Het verraste me hoeveel energie en inspiratie ik kreeg van die gesprekken, en realiseerde me dat de immense beweging die Greta Thunberg op gang heeft gekregen in korte tijd precies dáárover gaat.

Ik bedoel niet dat ik hoop dat jongeren de problemen wel zullen oplossen. Een gedachte die Greta zelf kapittelde met 'How dare you?'. Tegen de tijd dat jongeren hun opleiding hebben voltooid en op invloedrijke posities zitten, zijn we minstens tien jaar verder. Die tijd hebben we niet. Maar agenderen dat we echt, nu écht, gevolgen moeten trekken uit alle kennis over klimaat en ecologie en anderen inspireren tot actie; dat kunnen jongeren als de beste.

Dit boek heb ik geschreven voor iedereen die betrokken is bij jongeren en zich zorgen maakt om de toekomst van onze planeet. Als ouder of grootouder, als docent of coach, als manager of bestuurder, marketeer of HR-specialist. Voor hen biedt mijn verhaal veel inzichten, voorbeelden en handvatten. Hoe kun je met jongeren het gesprek aangaan, hoe kun je van en met hen leren? Hoe kunnen we ons gedrag duurzaam veranderen? Dit zijn grote vragen, want deze planeet leefbaar en toekomstbestendig overdragen aan volgende generaties is in mijn ogen de belangrijkste opgave waar we voor staan.

INLEIDING.

OPGROEIEN TERWIJL DE WERELD IN BRAND STAAT

De afgelopen decennia ging de groei in welvaart en in wereldbevolking stelselmatig ten koste van onze planeet. Terwijl allerlei emissies en het beslag op hulpbronnen en grondgebruik exponentieel stegen, denderde het aantal planten- en diersoorten achteruit. We verbruiken meer, veel meer, dan we nodig hebben. Dit alles heeft geleid tot klimaatverandering en een diepe ecologische crisis. En er is geen planeet B.

Dit boek gaat dieper in op de vraag hoe het is voor jongeren om volwassen te worden in deze tijd. Op de leeftijd dat je de kinderboeken hebt verruild voor het *Jeugdjournaal*, en daarna het *Jeugdjournaal* voor Netflix en social media. Je hebt je leven grotendeels nog voor je. Je bent de wereld, en jouw plek in die wereld, aan het verkennen. Om dan te ontdekken dat er een wetenschappelijke consensus is over het feit dat de aarde opwarmt in zo'n tempo dat grote delen van de planeet binnen enkele decennia onleefbaar dreigen te worden. En dat vele wilde dieren die in je kinderboeken vrolijk voorbijkwamen, bedreigd zijn met uitsterving; en met hen het hele delicate ecosysteem waarmee ze verbonden zijn. De opgaven zijn ongekend, de voorspellingen somber.

De Amerikaanse schrijver Jonathan Franzen schreef in een essay voor de *New Yorker* dat iedereen die jonger is dan zestig een goede kans maakt getuige te zijn van een radicale destabilisering van het leven op aarde: massale misoogsten, bosbranden, overstromingen, droogte, imploderende economieën. En als je onder de dertig bent, zo zegt Franzen, ga je dat gegarandéerd meemaken.³ Voor de goede orde: de rampspoed die Franzen beschrijft, vindt al plaats. Voor wie het wil horen en zien zijn er dagelijks bewijzen van klimaatverandering en verdwijnende planten- en diersoorten. Vaak ver-van-ons-bed bosbranden in Australië, smeltende ijskappen op de Noord- en Zuidpool, misoogsten in Afrika – maar geregeld ook dichterbij. Neem de droge zomers van de laatste jaren. **Het zijn juist die kleine geleidelijke veranderingen in ons ecosysteem die zo lastig waarneembaar zijn.** Dat er steeds minder bijen en andere insecten rondvliegen. Dat het vaker en heftiger, maar ook onregelmatiger regent. We verliezen gaandeweg vele intieme details, die voorgaande generaties vanzelfsprekend vonden en die dat op een dag voor de jongste generatie niet meer zijn. De sensatie van een sneeuwvlok die smelt op je tong, het drukke gekwetter van vogels in de lente.

Dit wordt ook wel shifting baseline syndrome genoemd: onze normen over natuur veranderen door gebrek aan ervaring, kennis of herinnering aan hoe het vroeger was.

Onbehagen

Mij fascineert het hoe je leeftijd je kijk op de toekomst, en jouw rol daarin, beïnvloedt. Ik ontwaar in de duurzaamheidsdiscussie een toenemende groep goed geïnformeerde jongeren die besluit niet bij de pakken neer te zitten, maar zich afvraagt: wat kan ik doen om het tij te helpen keren? De 74-jarige hoogleraar milieukunde Klaas van Egmond zei in een interview: 'Ja, ik hoop heel oud te worden, alleen al om te zien hoe het verdergaat. We zijn bijna bij de ontknoping van een geweldig spannend boek, ik wil dolgraag weten hoe het afloopt.'⁴ Deze quote legde ik in interviews aan jongeren voor, de generatie die het boek nog maar net geopend

*Schoolstaking voor
het klimaat.*

heeft, die als het ware bij de inleiding is. De 17-jarige Inez, betrokken bij de eerste grote klimaatstaking in Nederland, reageerde met: 'Ik wil niet alleen weten hoe het verder gaat, ik wil dolgraag sturen, kunnen veranderen. Nu kan het nog. We kunnen goede investeringen doen, bedrijven stimuleren, mensen bewuster maken.'

Inez maakt onderdeel uit van de jongerenbeweging die Greta Thunberg ontketende. Vrijdag 20 augustus 2018 streek Greta voor het eerst met haar zelfbeschilderde protestbord met de tekst 'SKOLSTREJK FÖR KLIMATET' neer voor het Zweedse parlementsgebouw. Op 15 maart 2019, amper zeven maanden later, gingen 1,6 miljoen jongeren in 2000 steden in 125 landen niet naar school – een krachtig symbool van ongehoorzaamheid – maar de straat op om hun woede te uiten over het gebrek aan actie tegen klimaatverandering. Deze snelle groei van de beweging zegt iets over ons tijdperk, waarin nieuws zich snel verspreidt. Maar het zegt vooral iets over de mate van onbehagen die veel jongeren voelen. Het enige dat ontbrak was een manier om die emotie op een krachtige manier te uiten.

Jonge koplopers

Met Greta kreeg de jongste generatie een stem in het klimaatdebat. Veel volwassenen vinden hun bevoegdheid hoopgevend. En hoewel jongeren dat zelf niet zo ervaren, moeten we – en dat is de hoopvolle boodschap van dit boek – de kracht van die stem niet onderschatten. Juist jongeren kunnen een unieke rol spelen als aanjager. Maatschappelijke omwentelingen komen immers altijd tot stand vanuit een kleine groep, vaak jonge, mensen die iets willen veranderen. Omdat ze niets te verliezen hebben. En omdat ze nog een hele toekomst voor zich hebben. Omdat ze graag ergens tegenaan schoppen, niet gehinderd door de status quo. En bovendien omdat oudere generaties graag naar jongeren kijken voor inspiratie.

Daarbij is de wil dat de jeugd een goede toekomst tegemoet gaat een oerkracht die elke ouder en grootouder drijft, of die ouder nu in de Himalaya woont of hier in Nederland. Of, in minder hoogdravende woorden van de 15-jarige klimaatactivist Rosa Anders: 'Als oudere kan je niet tegen een kind zeggen: ik heb schijt aan jouw toekomst.'⁵

'Van al die keuzes die in het verleden gemaakt zijn hebben wij de overlast en de uitdaging.' Welmoed (26)

*Empoweren betekent
letterlijk: iemand tot
iets in staat stellen.*

Jongeren kunnen maatschappelijk een unieke bijdrage leveren aan de transitie naar een duurzame samenleving. Zodra ze zich bewuster worden van de grotere machtsstructuren in de maatschappij die een rol spelen bij transities, van het spel en de spelregels, krijgen ze ook scherper voor ogen waar en hoe zij zelf het beste kunnen bijdragen, op een manier die bij hen past. Want er zijn veel manieren, en elke bijdrage telt. Daartoe moeten we jongeren empoweren. Het woord **empoweren** zegt het al, dat we hen bewust maken van het feit dat ze over macht of invloed beschikken en dat ze die invloed leren aanwenden om individuen en systemen in beweging te krijgen in richtingen die ze willen. Omdat systemen niet constant zijn, maar constant in verandering.

Vanuit gedachten: Als ik het niet doe, wie dan wel?, Hoe maak ik de wereld een beetje mooier? of Waar kan ik de meeste impact maken?, komen in Nederland steeds meer jongeren in actie voor een duurzamere, rechtvaardigere wereld. Een aantal van deze jonge koplopers krijgt in dit boek het woord. Over de rol die ze oppakken als activist, als duurzame ondernemer, als student of influencer. Jonge mensen die zich in een duurzame toekomst verdiepen, die goed nadenken over hun rol, en daar hun gedrag op aanpassen.

Ze vertellen over hun acties, en gevolgen voor hun eigen levensstijl. Ze delen toekomstbeelden, van de meest positieve droom tot de ergste nachtmerrie. En ze reflecteren op de rol die jongeren kunnen spelen in de verduurzaming.

Veranderingen op planeet aarde

Dit boek belicht hoe jongeren omgaan met en reageren op ecologische bedreigingen van het leven op onze planeet. Daarmee doel ik op extreem weer door klimaatverandering, maar ook op het verlies van biodiversiteit. Menselijke activiteiten verstoren veel ecosystemen zodanig dat ontelbaar veel planten- en diersoorten in hun bestaan bedreigd zijn. Dat alles heeft gevolgen voor de leefomgeving van de mens, ofwel ons milieu. Deze thema's – klimaat, milieu en natuur – zijn uiteraard nauw verweven.

Een andere relevante term die ook terugkomt in dit boek is duurzaamheid. Duurzame ontwikkeling staat voor voorzien in behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen. Hierin komt het intergenerationele element terug: wat voor wereld laten we achter voor de volgende generatie(s)?

Hoe is dit boek opgebouwd?

Dit boek bestaat uit drie delen. **Deel I** beschrijft hoe we tot de huidige klimaat- en ecologische crisis gekomen zijn. In het volgende hoofdstuk bekijken we duurzaamheid vanuit een generatieblik: hoe nam in de afgelopen eeuw de ecologische voetafdruk toe? Vervolgens beschrijf ik hoe Greta Thunberg vanuit het niets een jongerenbeweging startte. Daarop volgt een beschrijving van transities: hoe verlopen maatschappelijke veranderprocessen? En welke rol spelen jongeren in dat maatschappelijk spel?

In **deel II** komt de jongerenbeweging aan bod: in vier hoofdstukken beschrijf ik verschillende rollen van waaruit jongeren impact maken op de wereld: als consument, als burger, als activist en als (toekomstig) werknemer. Jongeren die hun verantwoordelijkheid nemen, soms terwijl ze nog op de middelbare school zitten.

Maar het moge duidelijk zijn: jongeren gaan het niet alleen oplossen. Dat zeggen ze zelf ook. Als we niet naar ze luisteren, eindigt hun bevlogenheid in cynisme, smoren we hun energie nog voor deze echt ontketend is. En verkleinen we de kans op een leefbare planeet in de toekomst. **Deel III** eindigt dan ook met de vraag hoe volwassenen – ouders, docenten, managers – jongeren in hun duurzame missie kunnen ondersteunen. Om samen een veilige toekomst te creëren voor jongeren, en alle toekomstige generaties die na hen komen.

‘Er is wel een best reëel scenario dat de aarde te veel opwarmt en dat er gewoon geen leven meer is over een paar decennia. Dat is zeker wel mijn ergste nachtmerrie. Ik zou best graag kinderen willen, maar alleen als ik er zeker van ben dat zij een toekomst hebben. Niet dat ze niet oud worden of in een hel moeten leven.’

Marthe (20)

HOE ZIJN WE HIER BELAND?

Bram de Vos: 'Ik doe dit
puur om te kijken of ik
kan bijdragen aan de
wereld.'

Onderwerpen verbinden

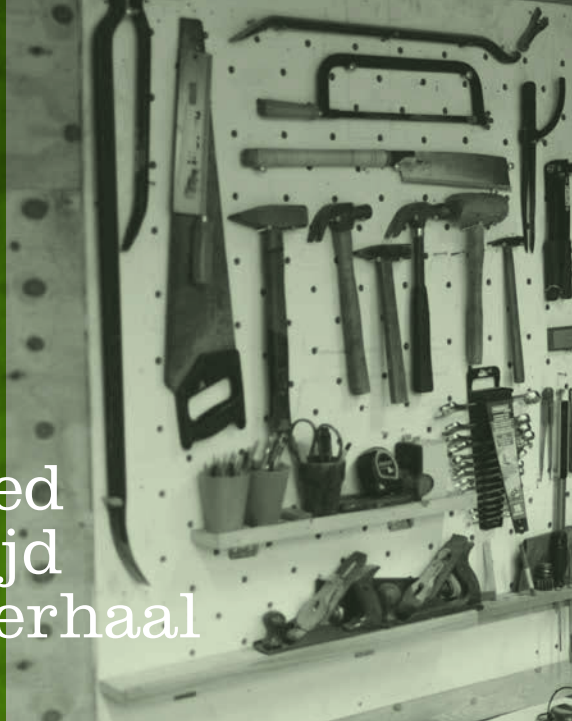
'Ik ben afgestudeerd met een landschapsonwerp. Een onderzoek hoe Amsterdam onafhankelijk kan worden van voedselimport, door in Waterland voedsel te verbouwen. Toen ik hiermee begon, dachten alle leraren dat ik gek was; véél te groot. Ik moest versimpelen. Voor mij was het een zoektocht naar mijn rol als ontwerper: hoe kan ik onderwerpen verbinden? Na onwijs veel onderzoek en gesprekken kwam ik uit op een combinatie van *syntropic farming* (combinatieteelt), voedselbossen en *vertical farming*.

Vóór de Design Academy deed ik een opleiding meubelmaken. Daarna wilde ik me breder ontwikkelen als ontwerper. In het eerste jaar van mijn studie, ik was net 20, zag ik bij IDFA de docu *Racing Extinction*, over de massale uitsterving van planten en dieren. Daar begon mijn drive om als ontwerper antwoorden te zoeken op duurzame vraagstukken. Ook later, in mijn derde jaar, had ik zo'n superheftige periode toen ik me verdiepte in Monsanto. In mijn vierde jaar liep ik stage bij een architectenbureau in Mumbai. Een geweldige tijd waar ik met stedenbouwkundigen en planologen veel heb nagedacht over de complicaties en mogelijke oplossingen in Mumbai.

Nu wil ik agrarische conceptontwikkeling uitbouwen als ondernemer. Ik ontwerp nieuwere manieren van kijken, creëer nieuwe voorstellen om de toekomst van onze omgeving in gezonde banen te leiden. En voor de duidelijkheid: ik ben niet de wetenschapper, maar de 'groots-denkende-conceptontwikkelaar' die diverse disciplines samenbrengt en tot een hoger niveau tilt. Ik doe mee aan een business programma van ABN AMRO, Dutch Design Foundation en BNO. Daarnaast heb ik een bijbaantje en andere projecten. Misschien duurt het twintig jaar voordat het zijn plek vindt, maar daar heb ik wel de motivatie voor. Boyan Slat is voor mij een inspiratiebron. Het heeft even geduurd voordat hij een TED Talk gaf. Zo zie ik het gebeuren: dat ik op een gegeven moment op een plek ben waar ik mijn ideeën kan presenteren, en waar ik de juiste mensen vind. En dan gáán.

Geld is voor mij geen drijfveer. Ik doe dit puur om te kijken of ik kan bijdragen aan de wereld. Misschien is dat iets van een nieuwe generatie? Ik ben altijd super open naar alles en iedereen: ideeën, ontwikkelingen, mensen. Als ontwerper respecteer ik dat de creativiteit mij en anderen op een ander pad kan zetten dan voorheen gedacht. Door verbanden te leggen die niet voor de hand liggend zijn.'

‘Nu besteed ik mijn tijd aan dat verhaal vinden.’

1. VAN VOORUITGANGSDENKEN NAAR POINT OF NO RETURN

Duurzaamheid door de ogen van verschillende generaties

‘Onze hoop blijft altijd gevestigd op het nieuwe dat elke generatie voortbrengt.’ Hannah Arendt

De huidige milieuproblemen zijn niet overnacht of in één generatie ontstaan. Daar gingen eeuwen aan vooraf waarin de mensheid steeds talrijker en vernuftiger werd. De industrialisatie die rond 1850 begon, zorgde voor een flinke toename in gebruik van grondstoffen en emissies. Maar de ecologische voetafdruk ging pas echt groeien in de naoorlogse tijd.

Dit hoofdstuk schetst in welk tijdsbeeld de nu levende generaties zijn opgegroeid. We zien hoe de welvaart stelselmatig doorgroeide, terwijl men nadelige effecten en nieuwe risico's doorschoof naar... de toekomst. De jongste generatie die aan het begin van de eenentwintigste eeuw opgroeit, dreigt het kind van de rekening te worden. Een kind dat nu ter wereld komt, kan in zijn of haar leven nog slechts een achtste deel uitstoten van de CO₂ die een grootouder uit 1950 gemiddeld heeft uitgestoten. Zo'n ombuiging is ongekend. Maar, zoals veel jongeren zelf ook zeggen: er is geen planeet B.

1.1 GENERATIES, PRODUCT VAN HET TIJDSGEWICHT

Jongeren bevinden zich in hun formatieve periode. Zo tussen het tiende en vijftiende levensjaar vormen zij hun identiteit, opgebouwd uit een set waarden, ideeën en overtuigingen die weerspiegelen hoe ze in het leven staan. Hun blik op de wereld verbreedt en verdiept zich gaandeweg en ze maken definiërende keuzes qua muzieksmaak, kledingstijl en vrienden, maar ook qua beroepsperspectief en maatschappelijke oriëntatie. Hoe kijk ik naar de wereld? En wat is mijn plek daarin? Welke waarden vind ik belangrijk? Hoe wil ik overkomen op anderen? Zo bouwen ze hun zelfbeeld en wereldbeeld op. Door te experimenteren, te vernieuwen, te ervaren, steeds in uitwisseling met anderen. En hoewel dit wereldbeeld en zelfbeeld heus niet in beton gegoten zijn en mensen op latere leeftijd hun opvattingen nog kunnen bijstellen, worden veel belangrijke kaders en waarden juist in die levensfase gevormd. De crux van generatiedenken is dat het tijdsgewricht veel invloed heeft tijdens de formatieve periode. Iedereen is dus voor een wezenlijk deel product van de tijd waarin hij of zij is opgegroeid. De Nederlandse socioloog Henk Becker bracht in 1992 het boek *Generaties en hun kansen* uit, waarin hij vier generaties beschrijft. Volgens Becker beslaat een generatie een cohort van vijftien jaar; elke vijftien jaar dient zich een nieuwe generatie aan. Gemeenschappelijke indringende ervaringen vormen een generatie: de val van de Berlijnse Muur, de aanslag op de Twin Towers, de bevrijding van Nelson Mandela, de coronacrisis. Maar naast grote nieuwsfeiten drukken ook populaire muziek en tv-programma's en economische en technologische trends hun stempel op de samenleving.

Zelf kwam de emeritus hoogleraar Sociologie uit 1933. Hij behoorde tot de 'Stille Generatie'.

Gigaton
CO₂-equivalent

GENERATIETIJDLIJN

50

40

30

20

10

0

Stille Generatie

Geboren tussen 1925 - 1940

Jong tijdens: wederopbouw

Kenmerken: plichtsgetrouw,
harde werkers

1925 - 1940

Generatie X

Geboren tussen 1956 - 1970

Jong tijdens: economisch verval,
jeugdwerkloosheid

Kenmerken: praktisch, zelfredzaam,
no-nonsense mentaliteit

1956 - 1970

1941 - 1955

Babyboomers

Geboren tussen 1941 - 1955

Jong tijdens: stijgende welvaart

Kenmerken: vrije moraal,
zelfontplooiing, onvrede

1971 - 1985

Pragmatische generatie
Geboren tussen 1971 - 1985

Jong tijdens:
groeïende keuzemogelijk-
heden, alles is mogelijk

Kenmerken: levensgeluk
als hoogste doel, zelfont-
plooiing, passiviteit

Generatiedenken is uiteraard een vorm van generaliseren. Elke jongere reageert anders. Maar wat er gebeurt in hun leefwereld raakt jongeren wel allemaal, en leidt tot gedeelde kenmerken en karakteristieken die de jongste generatie net weer anders maken dan de voorgaande generaties. Generatiedenken biedt feitelijk een mooi kader om te kijken naar maatschappelijke ontwikkelingen, en de wijze waarop generaties hier vervolgens weer op reageren.

In onderstaande Generatietijdlijn zie je de zeven generaties weergegeven die op dit moment leven.¹ De meest bekende generatie vormen de babyboomers, een talrijke generatie die maatschappelijk flink van zich liet horen. Jongeren van nu bevinden zich binnen twee generaties; in generatie Y (geboren tussen 1986 en 2000), ook vaak millennials genoemd, en in generatie Z (geboren tussen 2001 en 2015).

Wat waren in Nederland de belangrijke thema's en trends in de formatieve jaren van deze zeven generaties? Te beginnen bij 1940, het moment waarop de 'Stille Generatie' aan haar formatieve fase begon. En in hoeverre speelde duurzaamheid een rol in het maatschappelijk debat toen deze generaties jong waren?

Generatie Y

Geboren tussen 1986 - 2000

Jong tijdens: informatietijdperk, dreiging van terroristische aanslagen

Kenmerken: authentiek, zelfverzekerd, actief op internet, meegekregen dat alles mogelijk is

1986 - 2000

Generatie Alpha

Geboren tussen 2016 - 2030

Jong tijdens: economische malaise, bezuinigingen, groeiende technologische kennis

(Verwachte) kenmerken: beter opgeleid dan ooit, materialistisch

2016 - 2030

2001 - 2015

Generatie Z

Geboren tussen 2001 - 2015

Jong tijdens: digitale tijdperk, economische crisis

Kenmerken: internet is vanzelfsprekend, multitasken

50

40

30

20

10

0

‘De leefbaarheid van onze planeet staat enorm onder druk, en daarmee de toekomst van de jeugd. Dat steeds meer jongeren zich uitspreken over en inzetten voor een duurzame toekomst is dan ook ontzettend belangrijk. Voor de samenleving, en voor hun eigen welzijn. Laten we doen wat dit boek zo overtuigend illustreert: jongeren betrekken bij hun toekomst.’ Prof. dr. Eveline Crone, Hoogleraar Neurocognitieve Ontwikkelingspsychologie en auteur van *Het puberende brein*

‘Ieder besluit verandert de toekomst. De toekomst is van de jeugd. Besluiten zouden dus niet alleen voor, maar ook door of met jongeren genomen moeten worden. In haar boek laat Yvonne van Sark op een overtuigende manier zien dat de jeugd het heft zelf meer en meer in handen neemt.’ Dr. Jan Terlouw, kernfysicus, politicus en kinderboekenschrijver van o.a. *Koning van Katoren* en *Oorlogswinter*

Hoe is het voor jongeren om volwassen te worden in deze tijd? Stel je voor: je bent de wereld, en jouw plek in die wereld, net aan het verkennen. En dan ontdek je dat wetenschappers het eens zijn over het feit dat klimaatverandering de aarde zo snel opwarmt dat grote delen van de planeet onleefbaar worden. Dat het aantal planten- en diersoorten achteruit dendert. En er is geen plan(eet) B.

Juist jongeren, generatiegenoten van Greta Thunberg, kunnen en willen een unieke rol spelen op het gebied van duurzaamheid. Nederland kent vele jonge voorlopers die allang gestart zijn met impact maken. Als duurzame consument, als (toekomstig) professional, als activist of via de politiek. In dit boek vind je inspirerende interviews en quotes met en van deze jonge voorlopers.

Naast begrijpelijke informatie over klimaatverandering (door een generatiebril) geeft dit boek ook suggesties hoe met jongeren te praten over een duurzame toekomst. Inclusief tips hoe je hen hier oprecht bij kunt betrekken.

Een *must* voor ouders, docenten en beleidmakers die samen met jongeren in actie willen komen voor een duurzame toekomst.

KOSM • S

www.kosmosuitgevers.nl www.yvonnevansark.nl

NUR 847

Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen